

Серій Лук'яненко

Формування української інноватики в межах мовної дискусії середини 19-го – початку 20-го століть

Роботу присвячено напрямкам та аспектам неологічних пошуків середини 19-го – початку 20-го століть в контексті зародження української інноватики. Підґрунтям дискусії стала потреба створення поліфункціональної літературної мови. На перебіг дискусії помітно вплинули такі екстралінгвальні чинники, як наявність двох варіантів літературної мови, зміни мовної політики, неоднозначне ставлення освічених верств до культурно-освітніх потреб народу. Основними темами обговорення були: джерела неологізації, компетентність авторів інновацій та їхніх критиків, характер нововведень та вимоги до них.

Ключові слова: інноватика, мовна дискусія, формування літературної мови, неологізм, запозичення.

Історія становлення будь-якого розділу мовознавства є актуальним напрямком лінгвістичних досліджень. Це стосується й інноватики – науки про різнорівневі мовноінноваційні процеси та їхні наслідки. Формування української літературної мови на народній основі від середини 19-го ст. тісно пов'язано з виробленням теоретичних підходів і засад творення нового. Національної інноваційна традиція зародилася, в основному, в процесі осмислення шляхів розвитку поліфункціональної мови, до якого безпосередньо чи опосередковано долучилися всі провідні діячі українства того періоду.

У вітчизняній лінгвістиці проблематика фіксування та вивчення нового тривалий час була представлена працями з історії української мови – загальної або окремих рівнів, стилів, періодів [4, 5, 6, 12, 14, 19], а також з історії мовознавства [1, 2, 11, 16]. Предметом спеціального дослідження становлення й еволюція інноватики стає в розвідках Д. Мазурик [9], Ж. Колоїз [7], С. Лук'яненка [8]. Однак через деякі обмеження формального та тематичного характеру цей період розглянуто у спеціальних студіях побіжно, несистемно, в річищі власних наукових пріоритетів.

Завдання цієї роботи полягає у визначенні основних аспектів мовноінноваційних пошуків середини 19-го – початку 20-го століть в контексті формування української інноватики.

Внаслідок перебування українців у межах різних державних об'єднань – Російської Імперії та Австро-Угорщини – розвиток власно-

го варіанта літературної мови та його теоретичне осмислення мало свою специфіку в кожній традиції. Однак їхні представники не могли ігнорувати здобутки іншої сторони, а тому формування поглядів на мовну еволюцію проходило більше через порівняння “свого” та “чужого”. Обговорення цієї проблематики з більшою чи меншою інтенсивністю відбувалася протягом усього розглянутого періоду, а отже є підстави говорити про єдиний дискусійний процес.

В середині 19-го – на початку 20-го століть в україністиці сформувалися три погляди на подальший розвиток національної літературної мови:

1) намагання використовувати слова, наявні лише в народному мовленні або в художній літературі, що зумовлювало загальне негативне ставлення до неологічної діяльності;

2) визнання необхідності інновацій, але з низкою суттєвих застережень;

3) активне вживання, пропаганда та творення нового.

1. Серед тих, хто *обережно*, а то й *негативно* ставився до новотворення, згадаймо, насамперед, *М. Костомарова*, *П. Мирного*, *М. Закревського*, *Я. Щоголева*.

Цей напрям представлено діячами старшого покоління, переконаними у селянському та міщанському характері української мови. Звідси походило уявлення про непотрібність інноваційної діяльності для створення поліфункціональної мови: її наслідками не можна скористатися в принципі (М. Закревський, Я. Щоголев), або це гіпотетична перспектива далекого майбутнього (М. Костомаров, П. Мирний).

Виступити з таких позицій згаданих діячів спонукали деякі – об’єктивні на їхню думку – позамовні чинники. Інноваційна діяльність ставилася у пряму залежність від подальшої долі новоутворень, а тому М. Костомарову здавалися безперспективними спроби сучасників “*видумувати* [тут і далі курсив наш – Л. С.] слова і вирази” для “вираження вищих понять і предметів культурного світу” [17:300–301]. Відсутність помітної “соціальної бази” для узуалізації нових слів та висловів була, на думку П. Мирного, основною проблемою інноваційної діяльності навіть на початку 20 ст. [17:351–353]. Не обходилося й без парадоксів: П. Мирний теоретично допускав неологізування в науковому та публіцистичному стилях, тоді як у красному письменстві рішуче засуджував – через відсутність таких “словечок” у мові народу [17:350–351].

2. Окремо виділяємо групу *т. зв. “компромісних” діячів*, до яких зараховуємо *Я. Головацького*, *О. Пчілку*, *І. Нечуя-Левицького*, *Б. Грінченка*, *А. Кримського*, *В. Гнатюка*, *М. Кононенка*. Інноваційний компроміс полягав, переважно, у визнанні необхідності новотворення, але з рядом обмежень і обов’язково “в дусі народної мови”. В багатьох роботах, поряд із заувагами та пропозиціями, вже спостері-

гаємо спроби їхнього пояснення та обґрунтування – аж до підведення теоретичної бази.

Серед західноукраїнських філологів показовим прикладом “компромісності” вважаємо позицію Я. Головацького. Він щиро висловлювався за самостійність української мови поміж інших слов’янських мов, але вважав, що новотворення в сучасному розумінні непотрібне “...хто знає чи удадуться так зложити, щоб не були противні духові язика...”, а інноваційний розвиток зводив до актуалізації пасивної лексики [17: 227].

На Сході характерним представником “народницько-компромісного” табору була О. Пчілка. Так, з одного боку, авторка усвідомлювала, що “потреби мови літературної як вищої форми народної мови диктують і необхідність утворювати нові слова за законами української мови” [Цитуємо за 12:11]. З іншого боку, вона говорить про “певну міру” та “певні умови”, щоправда, докладно не пояснюючи їх, а натомість відсилаючи до загального критерію “народної основи” при творенні нових слів [4:31].

Загалом “народницьких” підходів до інноваційного розвитку мови дотримувався І. Нечуй-Левицький. Йому належить низка конкретних пропозицій стосовно народного підґрунтя інноваційної діяльності, критичного ставлення до запозичень навіть із близькоспоріднених мов, обмеження інноваційних впливів Західної України та деяких інших [4:39–42; 13:335–336; 17:336]. Мало того, фактично не маючи в ті часи термінів “узуалізм”, “оказіоналізм”, “словотвірний тип” і “модель”, І. Нечуй-Левицький звертає увагу на творення за аналогією, протиставлення узуального (природного) й okazіонального (чудернацького), тісно пов’язуючи ці аспекти з подальшою долею новоутворень в плані доцільності/недоцільності їхнього використання [13:349, 360–361].

Спробу обґрунтувати різні аспекти новотворення знаходимо й у Б. Грінченка. По-перше, письменник вважав за потрібне “пильніше вчити свою мову”, тому що “робити слова нові можна *тільки на такі розуміння, що на їх справді нема слова в нашій мові*” [18:141]. По-друге, на його думку “сковане слово мусить бути виведено *не тільки від нашого пня, але і в дусі нашої мови складене*” [18:141]. І, по-третє, запозичення для Б. Грінченка були більшим злом, ніж неологізми, оскільки останні характерні для всіх мов [18:141]. І все ж, головним визнавалося слідування тенденціям розвитку мови, заради чого дослідник пропонував критично ставитися навіть до визнаних авторитетів [18:139]. Варто зауважити, що подібні рекомендації Б. Грінченка мали продовження і в його власній лексикографічній практиці. Дослідник розумів роль словників у поширенні інновацій, але не погоджувався з тим, щоб авторитетність лексикографічних праць сприяла входженню до мови факти-

чно okazіональних, не апробованих практикою слів. Виходом із ситуації для нього було маркування у словниках таких новоутворень [15:31].

Позитивно сприйнято неологізми “од русько-українського коріння, в дусі русько-українського слововитвору” А. Кримським [18:227], однак він вказує на важливість фактору узуалізації новотворів та запозичень [18:228]. Чи не вперше в історії української інноватики письменник звертається до проблеми критеріїв розрізнення “народних”, запозичених, та “кованих” слів, запропонувавши створити російсько-українського словник, який би зафіксував усі лексичні одинці, включно з локалізмами, – як запоруку об’єктивного визначення “інноваційності” слова [18:229]. Так само одним із перших А. Кримський висловився про таку перевагу новотворів, як відсутність будь-яких асоціацій зі словами, знайомими простому народу [18:227].

В. Гнатюк акцентує увагу на проблемі мовної компетенції інноваторів: на переконання дослідника, на Східній Україні “всякі новотвори ... творять нераз не такі люди, що знають добре мову, а якраз такі, що її не знають” [18:212]. Йому ж належить спроба окреслення бази інноваційної діяльності, якою мусять бути: а) діалекти; б) інші мови; в) основне лексичне ядро власної мови [18:213].

Важливі пропозиції іноді висловлювали й відносно маловідомі дискусанти, серед яких згадаємо М. Кононенка. Полемізуючи з І. Франком стосовно можливого кола “допущених” до обговорення мовних питань, а так само й до творення мови, поет зауважує: “Язык виробляється не філологами, а письменниками і взагалі всією національністю, а коли так, то наш святий обов’язок допомагати розвою мови всім, і філологам, і не філологам...” [18:151]. На особливу увагу, на нашу думку, заслуговує погляд на мову як явище діахронічне, поданий у контексті “традиційної” проблеми ставлення до мови класиків як до еталону: “... часи не стоять, а йдуть і виробляють мову, і коли, напр., у Шевченка 30–40 років назад було якесь слово дуже добре, то сьогодні воно зробилося старим і його народ замінив новим, кращим” [18:152].

Отже, у працях “компромісників” витворюється своєрідна ідеологія появи та введення новотворів, втілена в таких аспектах:

- поліфункціональна літературна мови формується вже сьогодні;
- її основа – народні говори та діалекти, периферія – запозичення з інших, насамперед, близькоспоріднених мов, а також, обмежено, з протилежної, східно- чи західноукраїнської традиції;
- нові номени творяться на позначення нових понять;
- перевагою неологізмів є їхня “безасоціативність”;
- критерії сприйняття новотворів – узуалізація та доцільність у називанні;

– обов'язковою стає вимога щодо “компетентності” творців інновацій та їхніх критиків;

– мовний розвиток розуміється як постійнодіюча тенденція появи нових елементів та пасивізації колишніх.

3. Серед діячів українського руху було чимало *прихильників інтенсивного розвитку мови на власній та іношомовній основах*. Активну позицію в неологічному питанні займав письменник і головний редактор журналу “Основа” *П. Куліш*, який і сам, коли потрібного слова не знаходилося, “просто його творив ... згідно з законами сучасної української мови, згідно з її духом та вимогами” [Цитуємо за 14:238]. На думку Д. Мазурик, прохання редакції “Основи” про пояснення авторами мотивів новотворчості була першою чітко сформульованою в україністичній позицією щодо можливості введення й тлумачення нових слів [9:16].

Згодом до обговорення актуальних інноваційних проблем долучилися *М. Драгоманов, І. Верхратський, І. Франко, І. Кокорудз, В. Самійленко*.

М. Драгоманов пропонував такі шляхи формування української термінології: а) використання українських слів або їхнє творення на народній основі; б) запозичення з російської та близькоспоріднених мов; в) переклад або транслітерацію з неспоріднених мов [17:288]. Автор вказує на важливість фактору узуалізації інноваційних одиниць, виділяючи такі аспекти процесу, як загальновживаність новоутворень, їхню звукову асиміляцію, наявність похідних, спільнокореневих слів [17:288].

В роботах деяких дослідників простежується еволюція поглядів на шляхи еволюції української літературної мови. Так, І. Верхратський в 1860-х рр. рекомендував “подавати якнайменше або зовсім не подавати нових слів бо вони *рідко коли поширюються*”, а також “критикував “Німецько-руський словар” О. Патрицького (Львів, 1867) за вживання в українській частині неіснуючих, “найчудніше уклепаних” слів та висловів” [10:220]. В 1872 р. вчений визнавав, що у власному природничому словнику, за відсутності відповідника латинському слову, “*утворював усюди назви нові*” [10:220]. А вже в 1892 р., зважаючи на масовість процесів неологізації в мові художньої літератури та публіцистики, дослідник недвозначно висловлюється на користь неологічної діяльності, але покладає надії на дотримання міри в подальшій узуалізації/неузуалізації новотворів [18:161]. Серед “новотвірних” напрацювань вченого виділяємо:

– пропозицію тлумачити новотвори та позначати їхнє “авторство”;

– уведення прийому подачі власної лексичної інновації з кількома похідними (пізніше таке явище отримує назву словотвірного гнізда), що

уможливило “миттеву”, не затягнуту в часі апробацію новотвору на природність, відповідність законам словотвору;

– спробу порушити питання про сумнівність ідеалізації народних говорів як джерела літературної мови;

– розуміння хибності одноосібних оцінок “чистоти” мови та засудження випадків апріорного нав’язування власних поглядів іншим;

– заклик адекватно оцінювати здобутки західноукраїнської традиції, поєднаний із послідовним униканням дискусій з приводу “правильності” іншої, східноукраїнської традиції.

Не можна не відзначити значний внесок у розвиток вітчизняної інноватики І. Франка. Особливий акцент зроблено на:

– проблемі “фаховості” оцінок нових явищ;

– неминучості шляху інноваційних спроб та помилок у процесі творення повноцінної літературної мови;

– відносності самого поняття неологізму;

– неприйнятність одноосібного відкидання “кованих слів” однієї частини українства іншою лише на підставі критерію “своє/чуже”.

Спробою розібратися із власне філологічною складовою новотворення вважаємо роботу І. Кокорудза [18:152–155]. Помітним кроком уперед стало переконання дослідника щодо переваги лінгвальних чинників оцінювання “новизни” над екстралінгвальними: “Чи, може, видана історія язика українсько-руського, може, великий і повний критичний словар українсько-руської мови і її діалектів...?” [18:153]. Основні “інноваційні вимоги” І. Кокорудза зводилися до: а) створення потужної наукової бази для власне неологічних досліджень (насамперед у вигляді історичних, етимологічних та діалектних словників); б) відходу від “копіювання” народних говорів з наданням переваги науково-практичному підходу до творення нових одиниць; в) відмови східноукраїнських діячів від практики нівелювання ролі Галичини в розвитку української мови та нехтування її здобутками.

Проблема запозичень як чинника мовної еволюції детально розроблена в роботі В. Самійленка “Чужомовні слова в українській мові” (1918 р.) [18:173]. На переконання автора, рідна мова не може обійтися без “чужомовних елементів” – і через те, що без цього не обходиться жодна літературна мова, і тому, що вона “далеко пізніше, ніж більшість європейських мов почала розвиватися в літературну на широкій народній основі та на протязі не одного століття зовсім не була офіційною мовою” [18:173]. Однак він залишається прихильником адекватного входження запозичень до національного лексикону за принципом “не цуратися їх, але й не багати їх у нашу мову без міри” [18:173]. В питанні шляхів входження запозичень В. Самійленко позиціонує себе прихильником обережної, обгрунтованої й поступової українізації іншомовних

елементів, закликаючи не захоплюватися калькуванням та іншими різновидами перекладу вже узуалізованих одиниць [18:175]. Особливо це стосувалося термінологічної складової інноваційних процесів: “те, що ми тепер творимо *здебільше похапцем*, стануть творити інші *органічно*, шукаючи кращого вислову для своїх ідей” [18:175]. Однак, закликаючи залишити “велику силу чужоземних слів ... без перекладу”, дослідник радить максимально принатурювати їх до системи української мови [18:175].

Цінні зауваження зустрічаємо й у деяких “нефахівців”, що працювали з україномовним матеріалом. Наприклад, історик М. Грушевський вважав абсурдною позицію щодо неологізмів пуристично налаштованих діячів, що посилалися на авторитет класиків: “Не можуть писати мовою Шевченка та Котляревського про кооперацію чи хвороби худоб’ячі, бо ні Шевченко, ні Котляревський про те *не писали*; та й мова *не стоїть на однім місці*...” [3:32].

У другій половині 19-го – початку 20-го ст. інтенсивно розвивався лексикографічний напрям інноватики. Автори словників, серед яких згадаємо І. Верхратського, К. Левицького, Ф. Піскунова, Є. Желехівського, С. Недільського, М. Уманця, А. Спілку, В. Дубровського, Є. Тимченка, В. Доманицького, нерідко виступали не лише укладачами, а й творцями нового. Така діяльність отримувала переважно неохвальну оцінку сучасників, наприклад, Б. Грінченка [15:22–24], хоча, на переконання А. Москаленка, їхні міркування були значною мірою суб’єктивними [11:70]. Характерно, що лексикографічна практика принаймні одного з об’єктів критики – Є. Тимченка – дала останньому поштовх до окремих теоретичних узагальнень. Є. Тимченко усвідомлює, що деякі неологізми можуть бути “ризикованими” – сумнівними, неусталеними, тимчасовими, але, на його переконання, за відсутності інших номенів, вони мають право на існування та представлення у словнику [15:24].

Особливе місце серед творців та популяризаторів інновацій межі століть належить відомим письменникам – М. Старицькому, М. Коцюбинському, Л. Українці, М. Вороному та деяким іншим, що рішуче виступали за розширення жанрово-стильових меж тогочасної української літератури. З цим процесом пов’язана поява численних неологізмів та запозичень, оскільки автори вже не могли задовольнятися “говірковою” мовою. Давалися взнаки й помітна нечисленність мовознавчих праць та словників (відсутність ґрунтовної наукової бази) та протилежні неологічні настанови їхніх авторів.

Інноваційні процеси початку 20-го ст. і, особливо, їхня оцінка, тісно пов’язані з мовною дискусією 1907–1913 рр. Одним із основних дискусійних питань була суперечка щодо місця “галицьких” слів у літературній мові наддніпрянської України, що сприймалися останньою як

неологізми. Об'єктивна нестача чималого пласту лексики для обслуговування преси, науки, громадського життя, спричинила появу нових, часто урбанізованих та діалектних, західноукраїнських елементів [19:78]. Серед письменників, причетних до запозичення таких елементів, згадаймо М. Коцюбинського, Л. Українку, М. Вороного, Г. Хоткевича, В. Винниченка. Оцінка цих входжень була неоднозначною, але в той же час “виявила відсутність переконливих аргументів проти інновацій в мові та галицьких елементів в ній” [19:77].

Підсумовуючи викладене, визначаємо основні аспекти інноваційних студій:

1) дискусії щодо появи нового відбувалися в контексті пошуків шляхів розвитку української літературної мови;

2) багато в чому суперечки безпосередньо пов'язані з такими екстралінгвальними чинниками, як нові сфери застосування української мови, коливання мовної політики, наявність двох варіантів літературної мови в межах різних державних об'єднань, неоднозначність ставлення освічених верств щодо культурно-освітніх потреб народу;

3) учасниками дискусії були, переважно, не мовознавці, а літератори, журналісти, педагоги;

4) досліджуваний період історії української інноватики характеризується, здебільшого “ненауковим” форматом викладу ідей та аргументів: переважають виступи на сторінках газет та часописів, відкриті листи, популярні брошури тощо;

5) інноваційна проблематика стосувалася, в основному, лексичного та, рідше, фразеологічного рівнів;

6) основними напрямками обговорення стали:

- джерела і база неологізації,
- компетентність авторів інновацій та їхніх критиків,
- межі нововведень,
- вимоги до лексичних інновацій.

Робимо висновок, що підґрунтям дискусії другої половини 19-го – початку 20-го стали реальні потреби формування поліфункціональної літературної мови, а тому інноваційна практика випередила теоретичне осмислення й наукове обґрунтування самих новотворів. Однак навіть несистемні, протилежні, іноді “екзотичні” погляди її учасників знайшли відображення в сучасних мовноінноваційних концепціях: виявилось, що чимало напрямків та положень протягом дослідженого періоду були обговорені або, принаймні, заявлені. Такі обставини уможливають відлік української інноваційної традиції саме з цього часу.

Література

1. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства : Історія вивчення української мови : навч. посіб. для пед. ін-тів / С. П. Бевзенко. — К. : Вища шк., 1991. — 231 с.
2. Горещкий П. Й. Історія української лексикографії / П. Й. Горещкий. — К. : Вид-во АН УРСР, 1963. — 241 с.
3. Грушевський М. С. Про українську мову і українську школу / М. С. Грушевський ; передм. Я. П. Гояна ; [худож. оформл. О. В. Ковалю]. — К. : Веселка, 1991. — 46 с. : іл. — (Українське відродження).
4. Жовтобрюх М. А. Мова української періодичної преси (кінець XIX — початок XX ст.) / М. А. Жовтобрюх. — К. : Наук. думка, 1970. — 303 с.
5. Жовтобрюх М. А. Мова української преси (до середини дев'яностих років XIX ст.) / М. А. Жовтобрюх. — К. : Вид-во АН УРСР, 1963. — 415 с.
6. Історія української мови. Лексика і фразеологія / [В. О. Винник, В. Й. Горобець, В. Л. Карпова та ін.] ; ред. кол. : В. М. Русанівський (відп. ред.). — К. : Наук. думка, 1983. — 744 с.
7. Колоїз Ж. В. Українська okazіональна деривація : [моногр.] / Ж. В. Колоїз. — К. : Акцент, 2007. — 311 с.
8. Лук'яненко С. С. Лексико-словотвірні інновації в українському соціально-політичному назовництві : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / С. С. Лук'яненко. — Х., 2009. — 208 с.
9. Мазурик Д. В. Інноваційні процеси в лексичній сучасної української літературної мови (90-і роки XX ст.) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / Д. В. Мазурик. — Львів, 2002. — 195 с.
10. Мазурик Д. Українська неологічна традиція / Д. Мазурик // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. — 2004. — Вип. 34. — Ч. 1. — С. 219—225.
11. Москаленко А. А. Нарис історії української лексикографії / А. А. Москаленко. — К. : Рад. шк., 1961. — 162 с.
12. Муромцева О. Г. Розвиток лексики української літературної мови в другій половині XIX — на початку XX століття / О. Г. Муромцева. — Х. : Вища шк., 1985. — 152 с.
13. Нечуй-Левицький І. Криве дзеркало української мови / І. Нечуй-Левицький // Нові повісті й оповідання / І. Нечуй-Левицький — К., 1912. — Т. 8. — С. 319—412.
14. Русанівський В. М. Історія української літературної мови : підруч. / В. М. Русанівський. — К. : АртЕк, 2002. — 424 с.
15. Словарь української мови : в 4 т. / упоряд. Б. Д. Гринченко ; [передм. О. Тараненко]. — К. : Лексикон, 1996. — 542 с.

16. Трифонов Р. А. Роль мовної дискусії початку ХХ ст. у процесі формування літературних норм української мови : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. «Українська мова» / Р. А. Трифонов. — Х., 2000. — 215 с.
17. Хрестоматія матеріалів з історії української літературної мови. Ч. 1. / [упоряд. П. Д. Тимошенко]. — К. : Рад. шк., 1959. — 360 с.
18. Хрестоматія матеріалів з історії української літературної мови. Ч. 2. / [упоряд. П. Д. Тимошенко]. — К. : Рад. шк., 1961. — 346 с.
19. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900—1941). Стан і статус / Юрій Шевельов ; пер. з англ. О. Соловей. — [Нью-Йорк] : Сучасність, 1987. — 295 с. — (Бібліотека прологу і сучасности; Ч. 173).

Лукьяненко С. С.

**Формирование украинской инноватики в рамках языковой дискуссии
середины 19-го – начала 20-го столетий**

Работа посвящена направлениям и аспектам неологических поисков середины 19-го – начала 20-го столетий в контексте зарождения украинской инноватики. Основой дискуссии стали реальные потребности формирования полифункционального литературного языка. На ход дискуссии заметно повлияли такие экстралингвальные факторы, как наличие двух вариантов литературного языка, изменения языковой политики, неоднозначное отношение грамотных слоёв общества к культурно-просветительским нуждам народа. Основными темами обсуждения были: источники неологизации, компетентность авторов инноваций и их критиков, характер нововведений и требования к ним.

Ключевые слова: инноватика, языковая дискуссия, формирование литературного языка, неологизм, заимствование.

Lukyanenko S. S.

**The development of Ukrainian innovatics within the linguistic discussion
of the mid 19th – early 20th centuries**

The paper deals with the directions and aspects of the neologic research of the mid 19th – early 20th centuries in the conception context of Ukrainian innovatics. The discussion was based upon the necessity of developing a polyfunctional literary language. The discussion process was significantly influenced by the following extralinguistic factors: the existence of two variants of the literary language, changes in the language policy, mixed attitudes of the educated strata to the cultural and educational needs of the ordinary people. The main discussion topics included the neologization sources, the competence of the innovation authors and of their critics, and the character of innovations and their requirements.

Keywords: innovatics, language discussion, literary language development, neologism, borrowing.